

Deinstitucionalizācijas horizonts. Vai
sasniedzams?

Vidzemē, tāpat kā visā Latvijā, turpinās deinstitutionalizācijas process, kas paredz institucionālās aprūpes samazināšanu valstī un cilvēkiem nepieciešamo pakalpojumu nodrošināšanu ģimeniskā vidē, jeb sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu nodrošināšanu. Būtiska procesa daļa ir jaunu sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu izveide pašvaldībās. Lai izvērtētu deinstitutionalizācijas procesa progresu Vidzemē, septembra beigās Vidzemes plānošanas reģions organizēja tikšanos ar Vidzemes pašvaldību sociālo dienestu, attīstības nodaļu un valsts sociālās aprūpes centru speciālistiem.

Lai deinstitutionalizācijas process Vidzemē būtu iespējams, 15 Vidzemes plānošanas reģiona pašvaldības plāno veidot sabiedrībā balstītus sociālos pakalpojumus ar Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) atbalstu. Šādi pakalpojumi būs neatsverams atbalsts ikvienam cilvēkam ar funkcionāliem traucējumiem. Dienas aprūpes centri bērniem ar funkcionāliem traucējumiem dos iespēju vecākiem atgriezties darba tirgū, atstājot bērnu profesionālu speciālistu uzraudzībā. Tikpat būtiski reģionā ir veidot sociālās rehabilitācijas centrus bērniem ar funkcionāliem traucējumiem, lai tādi pakalpojumi kā psihologs, Montessori nodarbības, smilšu terapija u.c. ir pieejami tuvāk dzīvesvietai.

Būtiskākais pakalpojums, lai cilvēki ar garīga rakstura traucējumiem varētu dzīvot sabiedrībā, ir grupu dzīvokļa pakalpojums. Šis pakalpojums vienlīdz svarīgs un nepieciešams gan cilvēkiem, kuri šobrīd dzīvo institūcijās, gan ārpus institūcijām dzīvojošiem cilvēkiem patstāvīgas dzīves uzsākšanai. Pozitīvi, ka Vidzemes plānošanas reģiona pašvaldības apzinās šī pakalpojuma izveides aktualitāti un virza to kā vienu no galvenajām prioritātēm, veidojot sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu nodrošināšanai nepieciešamo infrastruktūru. Tāpat pašvaldības veidos dienas aprūpes centrus un specializētās darbnīcas cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem, lai palīdzētu cilvēkiem saglabāt esošās un apgūt jaunas prasmes, pēc iespējām arī iekļauties darba tirgū.

Šobrīd daudzu Vidzemes pašvaldību ERAF projektu realizācijas veiksmē atkarīga no iespējas saņemt Valsts kases aizdevumus. Šo problēmu aktualizējušas gan pašvaldības, gan Vidzemes plānošanas reģions, gan Latvijas Pašvaldību savienība, tāpēc 2019. gada 1. oktobrī Ministru kabinetā izskatīts informatīvais ziņojums un atbalstīts ziņojumā piedāvātais risinājums aizdevumu piešķiršanai prioritārā kārtā informatīvajā ziņojumā minētajiem projektiem, tai skaitā deinstitutionalizācijas plānu īstenošanas investīciju projektiem. Tas vied cerību, ka pašvaldību plānotais attiecībā uz atsevišķu pakalpojumu izveidi jau 2020. gadā piepildīsies. Visas Vidzemes plānošanas reģiona pašvaldības ir apņēmiņas pilnas turpināt iesāktos procesus, lai nodrošinātu sabiedrībā balstītus sociālos pakalpojumus saviem iedzīvotājiem.

Tas, ka dažāda veida pakalpojumi vidzemniekiem ir nepieciešami, liecina Eiropas Sociālā fonda (turpmāk – ESF) projekta “Vidzeme iekļauj” sasniegtais. Tajā piedalās visas 26 Vidzemes plānošanas reģiona pašvaldības, un līdz šim pašvaldības šī projekta ietvaros nodrošinājušas sociālās rehabilitācijas pakalpojumus teju 200 bērniem ar

funkcionāliem traucējumiem, kā arī 46 bērnu vecākiem. Bērni, kuriem projekta ietvaros sagatavots individuālais atbalsta plāns, izmantojuši iespēju saņemt dažādus pakalpojumus – smilšu, mūzikas, mākslas terapijas, Montessori nodarbības, hidroterapiju, fizioterapiju, ABA, Tomatis, TheraSuit un G-EO System gaitas rehabilitāciju, citus pakalpojumus. Projekta ietvaros sociālās aprūpes pakalpojumu saņem 35 bērni, kuriem ir VDEĀVK ir noteicis īpašas kopšanas nepieciešamību. Savukārt 54 cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem nodrošināti sabiedrībā balstīti sociālie pakalpojumi, galvenokārt tie bijuši mākslas, mūzikas terapijas un fizioterapijas pakalpojumi. Salīdzinoši nelielais pakalpojumu saņēmēju skaits skaidrojams ar sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu ierobežoto pieejamību, tāpēc svarīgi pēc iespējas ātrāk izveidot pakalpojumu sniegšanai nepieciešamo infrastruktūru.

Informācija par sniegtajiem pakalpojumiem pašvaldībās

Vairāk informācijas:

ESF projekta “Vidzeme iekļauj” vadītāja Ina Miķelsone,
mob.t. 29289487, ina.mikelsone@vidzeme.lv

Sociālo pakalpojumu eksperte Laine Zālīte,
mob.t. 26536286, laine.zalite@vidzeme.lv

Informāciju sagatavoja: Naula Dannenbergas, ESF projekta "Vidzeme iekļauj" sabiedrisko attiecību speciāliste,
mob.t. 26148024, naula.dannenbergas@vidzeme.lv